

M.REŞİD RIZA

DİN HÜRRİYETİ VE MÜRTEDD'İN ÖLDÜRÜLMESİ MESELESİ

Hikmet Zeyveli

İslâm'da dinini değiştirenin (İslâmı terkedip başka bir dine girenin) öldürülüp öldürülmeyeceği konusunda sorulan bir soru üzerine M.Reşid Rıza, aşağıda çevirisini verdiğimiz 'fetva'sıyla bu konudaki görüşlerini açıklamıştır. (Mecelle'tu'l-Menâr. c. 23, Yıl: 1922, s. 187-191) Parantez içleri ve vurgulamalar bize aittir.

Bu konu, Menâr dergisinin çeşitli yerlerinde (tefsirde, fetvalarda) ele alınmıştır. Burada, daha önce yayınlanmış olanları da özetleyerek konuya yeniden eğiliyoruz:

Kur'an'da murtedd'in (İslâmı terkedip başka bir dine girenin) öldürülmesini emreden bir ayete rastlamıyoruz. Aksine, Kur'an'da, Müslümanlarla savaşmayan ve (İslâmî) yönetime itaat eden murtedd'in katledilmeyeceğine dair ayet vardır. Nisa suresinin 90. ayetinin "...Onlar sizden uzak durur, sizinle savaşmazlarsa ve barış içinde yaşamak isterlerse, Allah size, onlara saldırmak için bir yol (ruhsat) vermemiştir." meâlindeki bölümünü tefsir ederken demiştik ki:

"Ayette bahsedilen kişiler, daha önce müslüman iken veya İslâma muzâhir (yardımcı) iken irtidat edenlerdir, diyenlerin görüşlerine göre bu ayeten; eğer irtidat edenler (mürted'ler) barışçı iseler, müslümanlarla savaşmıyorlarsa öldürülmezler hükmü elde edilir. Kur'an'ın başka herhangi bir yerinde murtedd'in öldürülmesine dair herhangi bir ayet de yoktur ki sözkonusu ayeti nesh etsin (yani onun hükmünü ilga etsin):

"Evet, sahih bir hadisede, dinini değiştirenin öldürülmesi emri sabit olmuştur. Cumhûrun (ekseriyetin) görüşü de budur. Kur'an'ın hükmünün sünnetle neshedilebileceği konusundaki (iddia ve) ihtilaf bilinmektedir. Sahabenin davranışı da hadisi te'yid etmektedir. Ancak, 'sahabenin, Hz. Ebu-bekr'in ilk döneminde mürtedd'lerle savaşması ictihadla olmuştur' diyenler de vardır. Nitekim onlar bazen dinden dönenleri kendi hallerine bırakmışlar (Tayy ve Esed kabilelerini), bazan da sadece zekâtı vermeyenlerle savaşmışlardır (Temim ve Havâzin kabileleriyle). Çünkü irtidat eden bu kabileler (sonuncular), cahiliyye dönemlerindeki teâmüllerine dönerek, kendileriyle anlaşma yapmadıkları herkese karşı savaş haline geçiyorlardı. Dola-